

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość

Prof. UJK dr hab. Sławomir Koziej
Specjalista ds. merytoryki nauczania

EFEKTYWNOŚĆ REALIZACJI PROJEKTU W ZAKRESIE KOMPETENCJI NAUCZYCIELSKICH STUDENTÓW (RAPORT)

Pojęcie kompetencji nauczycielskich

Podstawowym pojęciem związanym z realizacją projektu „Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość” jest pojęcie „kompetencji”. W literaturze zostało ono trafnie zdefiniowane przez wielu autorów.

S. Dylak, traktuje kompetencję jako wielce złożoną dyspozycję, stanowiącą wypadkową wiedzy, umiejętności, postaw, motywacji, emocji i wartościowania.¹

Z kolei M. Dudzikowa ujmuje ją jako zdolność do czegoś, która to zdolność jest zależna zarówno od znajomości wchodzących w nią umiejętności, sprawności, jak i od przekonania o możliwości posługiwania się tą zdolnością.²

Szerszą definicję pojęcia podaje M. Czerepaniak-Walczak. Według niej kompetencja to: szczególna właściwość, wyrażająca się w demonstrowaniu na wyznaczonym przez społeczne standardy poziomie, umiejętności adekwatnego zachowania się, w świadomości potrzeby i konsekwencji takiego właśnie zachowania oraz w przyjmowaniu na siebie odpowiedzialności za nie. Jest to, więc dyspozycja osiągnięta poprzez wyuczenie, uświadamiana przez człowieka, możliwa do zaobserwowania przez innych i powtarzana (nie jest jednorazowym aktem). Według autorki strukturę kompetencji tworzą następujące komponenty:

- umiejętność adekwatnego zachowania się,
- świadomość potrzeby i skutków zachowania,
- przyjęcie odpowiedzialności za skutki.³

Określając kompetencje medialne nauczycieli, które w projekcie stanowiły oddzielną grupę i badane były przy użyciu odrębnego narzędzia, trzeba wyjaśnić, że nie są one bezpośrednio związane z mediami jako środkami masowego przekazu i komunikacji elektronicznej, lecz bardziej z kompetencjami informatyczno – informacyjnymi. Jak słusznie zauważa M. Sysło „dla osiągnięcia kompetencji medialnych niezbędny jest znaczący zakres kompetencji informacyjnych”⁴, które można porównać do szeroko pojętych umiejętności zdobywania informacji i ciągłego powiększania swego horyzontu edukacyjnego.

---

¹ S. Dylak, *Wizualizacja w kształceniu nauczycieli*. Poznań 1995, s. 37

² M. Dudzikowa, *Kompetencje autokreacyjne - czy i jak są możliwe do nabycia w toku studiów pedagogicznych*. W: H. Kwiatkowska (red.) *Ewolucja tożsamości pedagogiki*. Warszawa 1994, s. 205

³ M. Czerepaniak-Walczak, *Między dostosowaniem a zmianą. Elementy emancypacyjnej teorii edukacji*. Szczecin 1995, s. 135-137

⁴ M.M. Sysło, *Model rozwoju kompetencji informatycznych*. W: W. Strykowski, W. Skrzydlewski (red.), *Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy*, Poznań 2004, s. 73-74

W literaturze można spotkać wiele różnych klasyfikacji kompetencji nauczycielskich. Zdaniem S. Dylaka można je podzielić na trzy grupy:

- kompetencje bazowe, pozwalające nauczycielowi na porozumienie się z dziećmi i współpracownikami;
- kompetencje konieczne, bez których nauczyciel nie mógłby pracować konstruktywnie; należą do nich kompetencje interpretacyjne, autokreacyjne oraz realizacyjne;
- kompetencje pożądane, które mogą, lecz nie muszą znajdować się w profilu zawodowym danego nauczyciela; należą do nich zainteresowania i umiejętności związane ze sportem, sztuką itp.⁵

W. Strykowski proponuje dziesięć obszarów kompetencji nauczyciela współczesnej szkoły:

- merytoryczne (rzeczowe);
- psychologiczno – pedagogiczne;
- związane z poznawaniem uczniów i ich środowiska;
- w dziedzinie planowania i projektowania;
- komunikacyjne i negocjacyjne;
- dydaktyczno – metodyczne;
- związane z organizowaniem warsztatu pracy nauczyciela i ucznia;
- dotyczące kontrolowania i oceniania osiągnięć uczniów;
- dotyczące projektowania i oceny programów i podręczników szkolnych;
- autoedukacyjne, związane z rozwojem zawodowym i samokształceniem.⁶

Z kolei K. Denek poszczególne kompetencje nauczycielskie niezbędne do wykonywania założonych w toku kształcenia, doksztalcania i doskonalenia funkcji ujął jako:

- kompetencje prakseologiczne, wyrażające się skutecznością nauczyciela w planowaniu, organizowaniu, kontroli i ocenie procesów edukacyjnych;
- kompetencje komunikacyjne, wyrażające się w skuteczności zachowań językowych w sytuacjach edukacyjnych;
- kompetencje współdziałania, manifestujące się skutecznością zachowań prospołecznych i sprawnością działań integracyjnych;
- kompetencje kreatywne, objawiające się w innowacyjności i niestandardowości działań nauczycielskich;

---

⁵ S. Dylak, op. cit., s. 38-39

⁶ W. Strykowski, *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*. „Edukacja Medialna” 2002, nr 4, s. 5-13.

- kompetencje informatyczne, uwidaczniające się w sprawnym korzystaniu z nowoczesnych źródeł informacji;
- kompetencje moralne, wyrażające się w zdolności do pogłębionej refleksji moralnej przy ocenie dowolnego czynu etycznego.⁷

Ciekawą propozycję podziału kompetencji nauczycielskich proponuje R. Kwaśnica, który dzieli je na dwie grupy. Pierwszą z nich jest grupa kompetencji praktyczno-moralnych, wśród których umieszcza:

- kompetencje interpretacyjne, rozumiane jako zdolności rozumiejącego odnoszenia się do świata (dzięki nim świat ujmowany jest jako rzeczywistość wymagająca ciągłej interpretacji i bezustannego wydobywania na jaw jej sensu);
- kompetencje moralne, które są zdolnością prowadzenia refleksji moralnej (w miejsce ustalania norm i nakazów moralnych);
- kompetencje komunikacyjne, ujmowane jako zdolność do dialogowego sposobu bycia, czyli bycia w dialogu z innymi i z samym sobą.

Druga grupa wyróżnionych kompetencji to kompetencje techniczne. W odróżnieniu od poprzednich te są umiejętnościami, od których zależy instrumentalnie rozumiana efektywność działania i które mają przedmiotowo określony zakres zastosowań. Zawierają się w nich:

- kompetencje postulacyjne (normatywne), ujmowane jako umiejętność opowiadania się za instrumentalnie pojętymi celami i identyfikowanie się z nimi;
- kompetencje metodyczne, stanowiące umiejętność działania według reguł określających optymalny porządek czynności (treścią owych reguł jest przepis działania mówiący co i jak należy robić, aby został osiągnięty zamierzony cel);
- kompetencje realizacyjne, rozumiane jako umiejętność doboru środków i tworzenia warunków sprzyjających osiągnięciu celów.⁸

Założenia badawcze

Głównym celem realizacji projektu „Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość” było wypracowanie modelowego programu kształcenia

⁷ K. Denek, *O nowy kształt edukacji*. Toruń 1998, s. 215-217

⁸ R. Kwaśnica: *Wprowadzenie do myślenia o nauczycielu*. W: Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.): *Pedagogika: podręcznik akademicki*. Warszawa 2003

nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Rezultaty miękkie, jakie założone zostały w projekcie stanowiły:

- nabycie umiejętności skutecznego przekazu edukacyjnego i społecznego w kontaktach z dziećmi,
- zdobycie umiejętności budowania postaw i wizerunku nauczyciela jako eksperta,
- wzrost kompetencji nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w zakresie nauczania języka obcego oraz wykorzystania technologii komunikacyjno – informacyjnych w procesie edukacyjnym.

Założenia jakie przyjęto, były następujące:

- studenci ocenią swoje umiejętności na początku kształcenia przy pomocy ankiet,
- co 6 miesięcy będą oceniać ponownie,
- zakładany wzrost – 10 % w projekcie.
- ankiety obejmą 100 % osób.

Badania przeprowadzono:

- na początku I semestru I roku studiów, aby uzyskać informacje o poziomie wiedzy i umiejętności studentów, z jakim rozpoczynali oni studiowanie,
- po zakończeniu każdego semestru oraz na zakończenie studiów, aby uzyskać informacje o poziomie wiedzy i umiejętności po poszczególnych etapach kształcenia oraz po zakończeniu całego cyklu.

Badania przeprowadzono przy użyciu 2 rodzajów kwestionariuszy ankiety. Pierwszy („Kompetencje nauczycielskie”) dotyczył zgromadzenia informacji dotyczących posiadania wiedzy i umiejętności niezbędnych do skutecznego przekazu edukacyjnego i społecznego w kontaktach z dziećmi i obejmował 43 pytania. Drugi („Kompetencje medialne”) dotyczył zgromadzenia informacji dotyczących wykorzystania technologii komunikacyjno – informacyjnych w procesie edukacyjnym i składał się z 23 pytań.

Przykładowe pytania, jakie skierowano do studentów, zawarte w ankiecie badającej „kompetencje nauczycielskie” były następujące:

- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej celów wychowania przedszkolnego?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej form i metod pracy z dziećmi w klasach I – III szkoły podstawowej?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej działań nauczyciela w trakcie przygotowywania się do prowadzenia zajęć?

- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej prowadzenia przez nauczyciela dokumentacji pracy dydaktyczno – wychowawczej?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej rozwoju motorycznego dzieci w wieku przedszkolnym?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej diagnozowania pedagogicznego?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej zasad zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej nowych koncepcji w edukacji?
- Przykładowe pytania zawarte w ankiecie badającej „kompetencje nauczycielskie”
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z realizacją zajęć dydaktyczno – wychowawczych w przedszkolu?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z prawidłowym komunikowaniem się z dziećmi?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z utrzymywaniem dobrej atmosfery (wzajemnym zaufaniem, poszanowaniem, partnerstwem) podczas zajęć z dziećmi?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z planowaniem pracy nauczyciela?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z doбором odpowiednich treści do celów zajęć?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z rozwiązywaniem sytuacji konfliktowych w grupie?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z korzystaniem ze środków dydaktycznych (multimedia, instrumenty muzyczne, narzędzia)?

Przykładowe pytania zawarte w ankiecie badającej „kompetencje medialne” dotyczyły następujących aspektów wiedzy i umiejętności studentów związanych z technologią informacyjną:

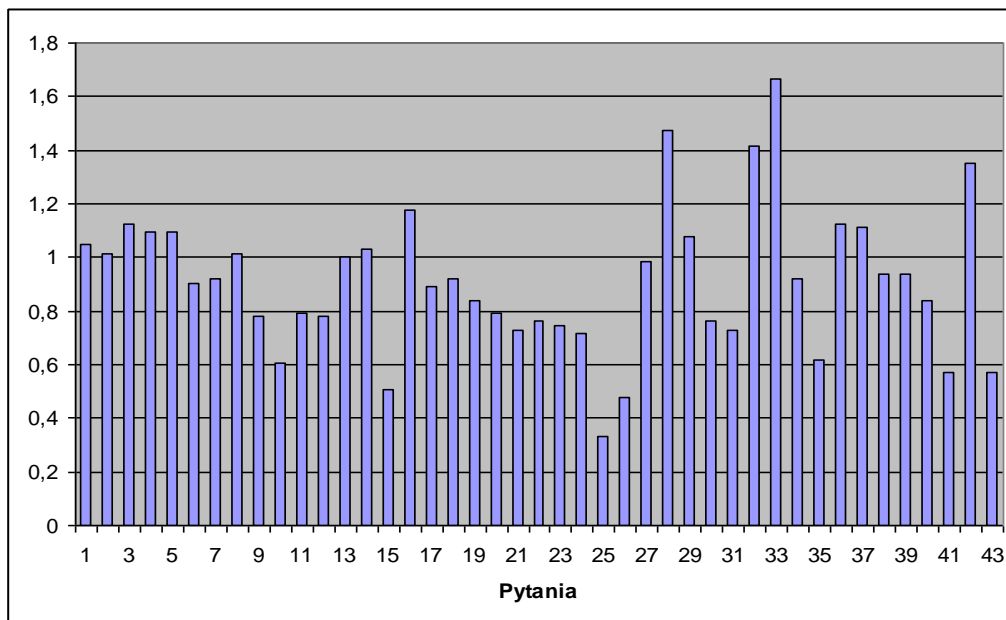
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczący pojęcia „technologia informacyjna”?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczący budowy komputera?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczący urządzeń peryferyjnych?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy o sieci Internet?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy o edukacyjnych programach komputerowych?

- Jaki jest Twój poziom wiedzy o zasobach edukacyjnych Internetu? Jaki jest Twój poziom wiedzy o możliwościach tablic interaktywnych?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy o platformach do zdalnego kształcenia (e-learningowych)?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy na temat zagrożeń dla dzieci płynących ze strony Internetu?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej telewizyjnych programów edukacyjnych?
- Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej telefonii komórkowej?
- Przykładowe pytania zawarte w ankiecie badającej „kompetencje medialne”
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się dowolnym edytorem tekstów?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się dowolnym programem prezentacyjnym?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się pocztą elektroniczną?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z obsługą tablicy interaktywnej?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z podłączaniem urządzeń peryferyjnych do komputera?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się dowolnym edytorem graficznym?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z użytkowaniem usług telefonii komórkowej?
- Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z pracą na platformie do zdalnego nauczania?

Studenci wypełniając kwestionariusze ankiety mogli udzielać odpowiedzi oceniając swój poziom wiedzy i umiejętności według następującej skali:

- 0 = nie wiem (nie potrafię),
- 1 = wiem (potrafię) słabo,
- 2 = wiem (potrafię) przeciętnie,
- 3 = wiem (potrafię) dobrze,
- 4 = wiem (potrafię) bardzo dobrze.

Wyniki badań

Ryc. 1. Ocena poziomu wiedzy i umiejętności dokonana przez studentów przy użyciu kwestionariusza ankiety „Kompetencje nauczycielskie” – badanie wstępne

Pierwsze badanie ankietowe przeprowadzone w październiku 2009 i 2010 roku pozwoliło stwierdzić, że rozpoczynający studia młodzi ludzie najwyżej ocenili swoje przygotowanie do przyszłej pracy nauczycielskiej w zakresie dobrej komunikacji z dziećmi. Najwyższe średnie ocen zanotowano w następujących pytaniach:

- Pytanie 33. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z utrzymywaniem dobrej atmosfery (wzajemnym zaufaniem, poszanowaniem, partnerstwem) podczas zajęć z dziećmi? – 1,66,
- Pytanie 28. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej zasad zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa? – 1,47,
- Pytanie 32. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z prawidłowym komunikowaniem się z dziećmi? – 1,41.

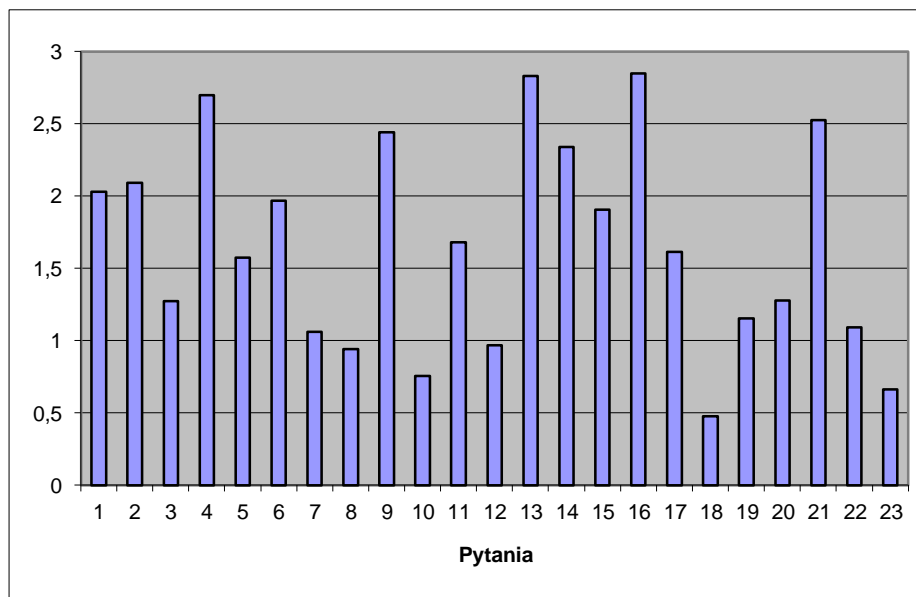
Najniższe średnie ocen dokonanych przez badanych w momencie rozpoczynania studiów odnotowano natomiast w następujących pytaniach:

- Pytanie 25. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej diagnozowania pedagogicznego? – 0,33,

- Pytanie 26. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych? – 0,47,
- Pytanie 15. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej prowadzenia przez nauczyciela dokumentacji pracy dydaktyczno – wychowawczej? – 0,50.

Niski poziom oceny wiedzy dotyczącej tych aspektów pracy nauczyciela wydaje się naturalny, gdyż jest to na tyle specjalistyczna wiedza, że zdobycie jej przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w trakcie kształcenia ogólnego nie było możliwe.

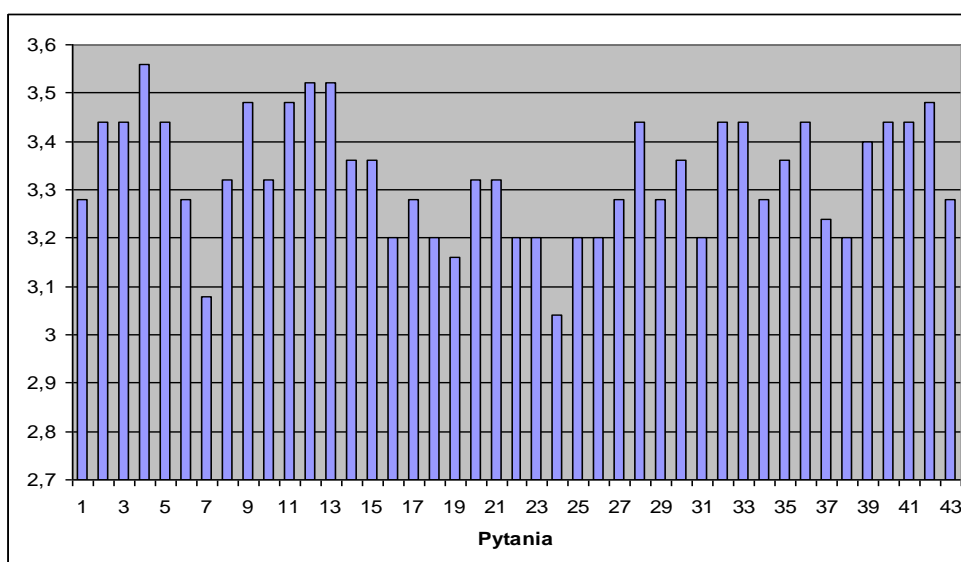
Ryc. 2. Ocena poziomu wiedzy i umiejętności dokonana przez studentów przy użyciu kwestionariusza ankiety „Kompetencje medialne” – badanie wstępne

Znacznie wyżej studenci rozpoczynający studia ocenili swoją wiedzę i umiejętności w zakresie „kompetencji medialnych”. Średnie oceny bliskie poziomowi 3 w czterostopniowej skali wskazują na dobre przygotowanie w zakresie posługiwania się nowoczesnymi narzędziami technologii informacyjnej. Nie dziwi to, gdyż dzisiejsza młodzież z Internetem i telefonią komórkową jest „za pan brat”, a edukacja medialna stanowi element kształcenia ogólnego w powszechnym systemie edukacji. Najwyższe średnie ocen odnotowano w pytaniach:

- Pytanie 16. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się pocztą elektroniczną? – 2,84,
- Pytanie 13. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej telefonii komórkowej? – 2,83,
- Pytanie 4. Jaki jest Twój poziom wiedzy o sieci Internet? – 2,69.

Wśród zagadnień dotyczących technologii informacyjnej znalazły się jednak i takie, z którymi młodzież rozpoczynająca studia nie „oswoiła” się wystarczająco w szkole ponadgimnazjalnej. Treści te dotyczyły przede wszystkim umiejętności obsługi takich narzędzi jak: tablica interaktywna i platforma e-learningowa oraz wiedzy dotyczącej telewizji interaktywnej. Najniższe średnie ocen odnotowano w pytaniach:

- Pytanie 18. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z obsługą tablicy interaktywnej? – 0,47,
- Pytanie 23. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z pracą na platformie do zdalnego nauczania? – 0,66,.
- Pytanie 10. Jaki jest Twój poziom wiedzy związanej z telewizją interaktywną? – 0,75.

Ryc. 3. Ocena poziomu wiedzy i umiejętności dokonana przez studentów przy użyciu kwestionariusza ankiety „Kompetencje nauczycielskie” – badanie końcowe

Analiza badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów kończących trzyletni cykl kształcenia w czerwcu 2012 i 2013 roku pozwala na stwierdzenie, że absolwenci czują się dobrze przygotowani do realizacji swoich zadań jako przyszli nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Najwyżej badani ocenili następujące zakresy swojej wiedzy:

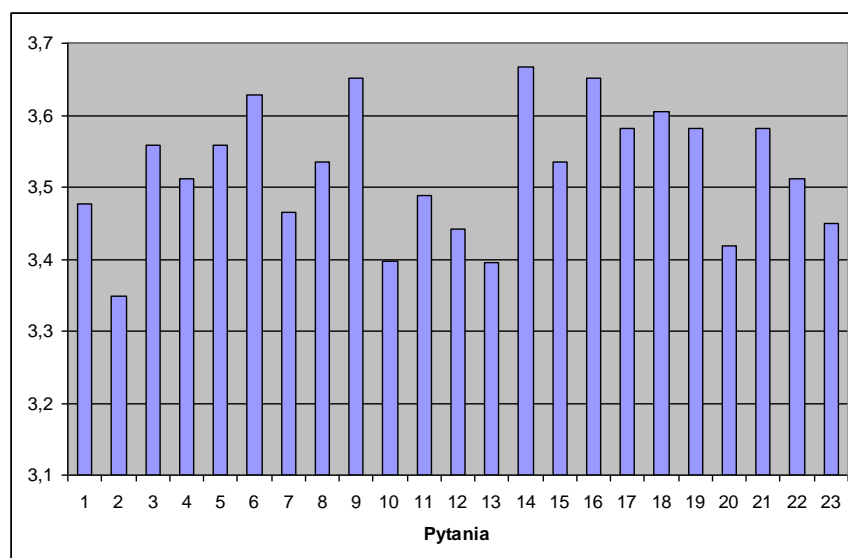
- Pytanie 4. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczący zakresu treści edukacji polonistycznej/językowej? – 3,56,
- Pytanie 12. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej form i metod pracy z dziećmi w klasach I –III szkoły podstawowej? – 3,52,

- Pytanie 13. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej doboru i wykorzystywania środków dydaktycznych w nauczaniu? – 3,52.

Wśród pytań oceniających poziom przygotowania do pracy w charakterze nauczyciela najniższą średnią odnotowano w pytaniach:

- Pytanie 24. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej rozwoju psychicznego dzieci w wieku wczesnoszkolnym? – 3,04,
- Pytanie 7. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczący zakresu treści edukacji muzycznej? – 3,08,
- Pytanie 19. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej rozwoju motorycznego dzieci w wieku przedszkolnym? – 3,16.

Mimo, iż średni poziom ocen w najniżej punktowanych pytaniach jest zadowalający (przekracza poziom 3 w czterostopniowej skali), jest to istotna informacja, o tym, że w realizacji przedmiotów, które obejmowały uwzględnione w pytaniach treści należy dokonać zmian. Zmiany te mogą dotyczyć zakresu treści programowych, sposobów ich realizacji, a także kwalifikacji nauczyciela prowadzącego dane zajęcia.

Ryc. 4. Ocena poziomu wiedzy i umiejętności dokonana przez studentów przy użyciu kwestionariusza ankiety „Kompetencje medialne” – badanie końcowe

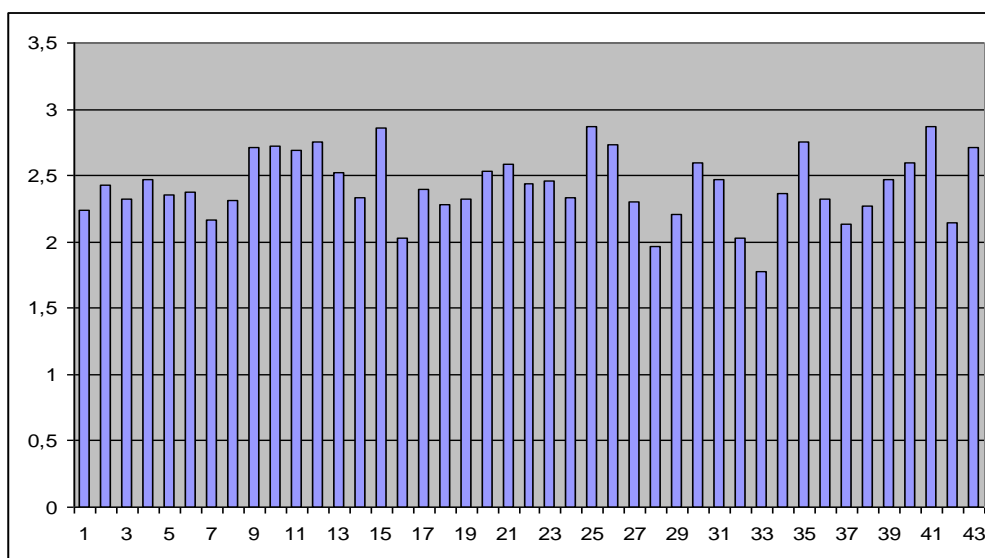
Bardzo wysoko absolwenci ocenili swoje przygotowanie w zakresie „kompetencji medialnych”. Jest to zgodne z oczekiwaniami, gdyż ich poziom wiedzy i umiejętności związanych z posługiwaniem się narzędziami technologii informacyjnej był bardzo wysoki w

momencie podejmowania studiów. Badani najwyżej ocenili swoje przygotowanie w pytaniach:

- Pytanie 14. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się dowolnym edytorem tekstów? – 3,66,
- Pytanie 16. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się pocztą elektroniczną? – 3,65,
- Pytanie 9. Jaki jest Twój poziom wiedzy na temat zagrożeń dla dzieci płynących ze strony Internetu? – 3,65.

Najniżej (jednak na poziomie przekraczającym 3,3 w czterostopniowej skali) oceniona została wiedza określona w pytaniach:

- Pytanie 2. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczący budowy komputera? – 3,34,
- Pytanie 13. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej telefonii komórkowej? – 3,37,
- Pytanie 10. Jaki jest Twój poziom wiedzy związanej z telewizją interaktywną? – 3,39.

Ryc. 5. Zmiana poziomu kompetencji po 3-letnim okresie kształcenia, określona w oparciu o opinie studentów, przy użyciu kwestionariusza ankiety „Kompetencje nauczycielskie”

Interesująco przedstawia się analiza przyrostu wiedzy i umiejętności, określonego różnicą pomiędzy poziomem „początkowym” mierzonym w chwili rozpoczynania studiów, a poziomem „końcowym” mierzonym w momencie kończenia trzyletniego okresu studiów licencjackich.. Najwyższy przyrost odnotowano w zakresie:

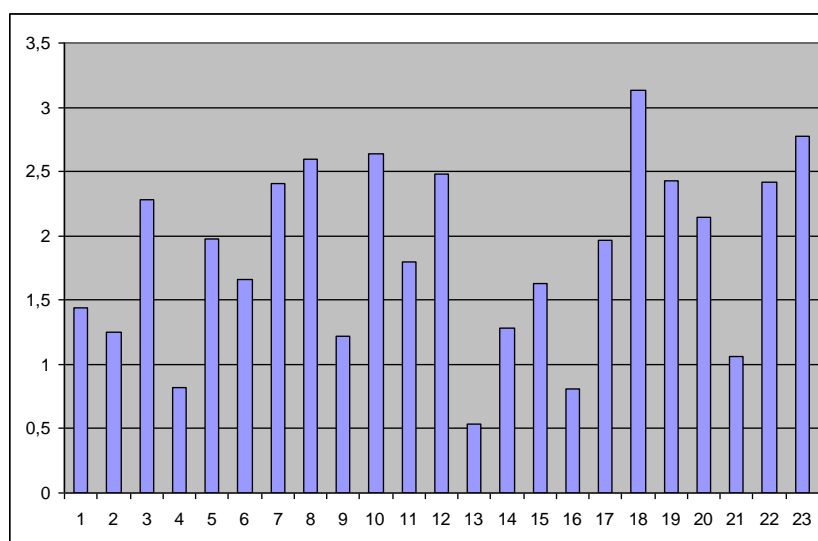
- Pytanie 41. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z integracją treści programowych? – 2,87,
- Pytanie 25. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej diagnozowania pedagogicznego? – 2,87,
- Pytanie 15. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej prowadzenia przez nauczyciela dokumentacji pracy dydaktyczno – wychowawczej? – 2,86.

Osiągnięcie tak wysokiego przyrostu możliwe było dzięki bardzo dobrej realizacji treści programowych (realizacji przedmiotów obejmujących te treści) oraz temu, że poziom „początkowy” w wypadku tych pytań był bardzo niski.

Najtrudniej o wysoki przyrost było w wypadku tych pytań, gdzie poziom „początkowy” był bardzo wysoki. Do takich pytań należały:

- Pytanie 33. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z utrzymywaniem dobrej atmosfery (wzajemnym zaufaniem, poszanowaniem, partnerstwem) podczas zajęć z dziećmi? – 1,78,
- Pytanie 28. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej zasad zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa? – 1,97,
- Pytanie 32. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z prawidłowym komunikowaniem się z dziećmi? – 2,03.

Biorąc pod uwagę wysoki poziom „wyjściowy” w zakresie wiedzy i umiejętności objętych tymi pytaniami przyrost o ok. 2 punkty można uznać za zadowalający.

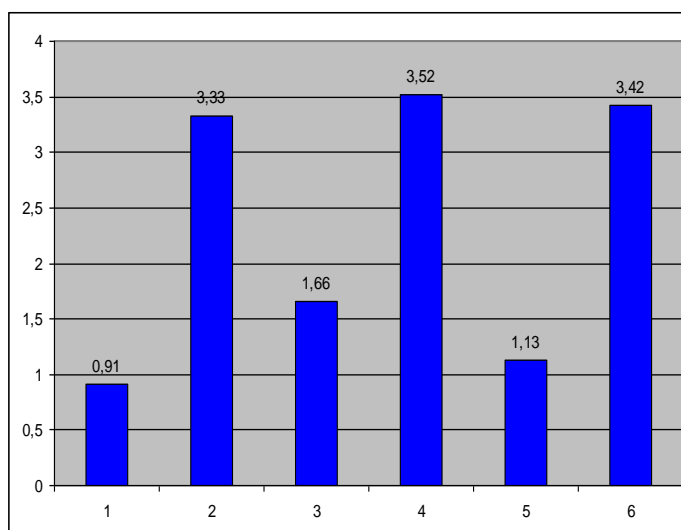
Ryc.6. Zmiana poziomu kompetencji po 3-letnim okresie kształcenia, określona w oparciu o opinie studentów, przy użyciu kwestionariusza ankiety „Kompetencje medialne”

Podobna sytuacja miała miejsce przy analizie ankiet dotyczących „Kompetencji medialnych”. Najwyższy przyrost w poziomie oceny odnotowano w pytaniach, w których „początkowy” poziom określany był przez badanych jako niski. Były to pytania:

- Pytanie 18. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z obsługą tablicy interaktywnej? – 3,13,
- Pytanie 23. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z pracą na platformie do zdalnego nauczania? – 2,78,
- Pytanie 10. Jaki jest Twój poziom wiedzy związanej z telewizją interaktywną? – 2,64.

Niewiele można było poprawić w trakcie trzyletnich studiów w zakresie wiedzy i umiejętności ocenionych wysoko przez badanych w ankiecie początkowej. Nie należy tutaj źle oceniać realizacji zajęć obejmujących te treści programowe, gdyż także i w zakresie poniższych pytań nastąpił wzrost średniej oceny, przy niewielkich możliwościach jej poprawy. Dotyczyło to pytań:

- Pytanie 13. Jaki jest Twój poziom wiedzy dotyczącej telefonii komórkowej? – 0,54,
- Pytanie 16. Jaki jest Twój poziom umiejętności związanych z posługiwaniem się pocztą elektroniczną? – 0,81,
- Pytanie 4. Jaki jest Twój poziom wiedzy o sieci Internet? – 0,82.

Ryc.7. Zmiana poziomu kompetencji po 3-letnim okresie kształcenia, określona w oparciu o opinie studentów

Na ryc. 7 przedstawiono przyrost wiedzy i umiejętności studentów - uczestników projektu – w zakresie kompetencji „nauczycielskich”, „medialnych” oraz łącznie jednych i drugich. Poszczególne słupki oznaczają:

1. Kompetencje „nauczycielskie” początek
2. Kompetencje „nauczycielskie” koniec
3. Kompetencje „medialne” początek
4. Kompetencje „medialne” koniec
5. Razem początek
6. Razem koniec

Przyjmując, że poziom 4,00 oznacza posiadanie przez absolwentów studiów licencjackich wiedzy i umiejętności określonych jako 100 %, stwierdzono:

- poziom początkowy w zakresie wiedzy i umiejętności ocenianych przy użyciu obydwu kwestionariuszy ankiet wynosił – 1,13, co odpowiada 28,25 %,
- poziom końcowy wynosił – 3,42, co odpowiada 85,50 %,
- nastąpił wzrost poziomu kompetencji o 2,29 punktu, co stanowi przyrost o 57,25 % i wynik ten jest miarą efektywności realizacji projektu w zakresie nabycia wiedzy i umiejętności związanych z kompetencjami przyszłych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej.

Literatura

Czerepaniak-Walczak M., *Między dostosowaniem a zmianą. Elementy emancypacyjnej teorii edukacji*. Szczecin 1995,

Denek K., *O nowy kształt edukacji*. Toruń 1998,

Dudzikowa M., *Kompetencje autokreacyjne - czy i jak są możliwe do nabycia w toku studiów pedagogicznych*. W: H. Kwiatkowska (red.): *Ewolucja tożsamości pedagogiki*. Warszawa 1994,

Dylak S., *Wizualizacja w kształceniu nauczycieli*. Poznań 1995,

Kwaśnica R., *Wprowadzenie do myślenia o nauczycielu*. W: Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.): *Pedagogika: podręcznik akademicki*. Warszawa 2003

Strykowski W., *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*. „Edukacja Medialna” 2002, nr 4,

Sysło M. M., *Model rozwoju kompetencji informatycznych*. W: W. Strykowski, W.

Skrzydlewski (red.), *Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy*, Poznań 2004.

